

זחברי המועצה העליונה. י"ד המועצה המקור
מית של קלקליה עבד אל-רחים סכע פתח את
החגיגה. הוקרא נאומו של ג'מאל חוסייני (שלא
השתתף במפקד). נאספו 179 לירות. י"ד מוע'

צת קלקליה מסר את הדגל. לאחר זאת נשבעו
חברי ה"פתווה" שבועת אמונים. השלטונות
אסרו על פלוגות ה"פתווה" בירושלים וסבי
בתה להשתתף במפקד.

מ' ו' מ' ה' ב' ח' ו' ב' ר' ת

פצצה האטום, וכן שאר אמצאות חדישות, והשפעתן על השלום, המלחמה
ובטחונן של המעצמות, משמשים נושא לבדיקה וחקירה נמרצת בכל המדינות, כגדולות
כקטנות. עיקרי השאלות הם שנים: — מהו, בעצם, כוח ההרס של הפצצה האטומית, ומה הם
השיפורים שאפשר לשפרה כדי להגביר עוד יותר את כוחהמתחץ אשר לה? ובכך עוסקים
אנשיהמדע; על השינויים הנדרשים במשטר-העולם, או באמצעים שיש לנקט לשם בטחונן
הצבאי של המעצמות — דנים אנשי המדינה והחברה בכל אתר, ושואלים: מהו מעמדן הצבאי
(ומהו מעמד צבאן!) של המדינות הקטנות, בעולם שבו לא רק הייצור, אלא גם המחקר
מצריך תקציבים עצומים? כלום עשויות מדינות אלו לקיים בעולם זה, מעמד צבאי כלשהו? —
מערב "ירחון חיל-הרגלים" (של צבא ארה"ב), מציינת בגילוי-לב, שבעצם ציפתה
למאמר מקיף וקולע מעין זה של פרופ' ב. ברודי, (עמ' 4) אך ככל המאמרים אשר
נתקבלו אצלם לא נמצא אפילו מאמר ממצה אחד על כל בעיות היסוד של תקופת האטום.
משום כך לא ראו אנשי המערכת מוצא, אלא ישבו בעצמם, ימים ולילות, על הכנת מאמר הראוי
לשמו, ואף סיימהו בהצלחה. אך אותה שעה נודמן להם מאמרו של פרופ' ברודי, אשר שש
עליו כמוצאי שלל רב, כיון שמילא אתר כל משאלות לבם. את מאמר-הם הוציאו מן החוכרת,
הייתה כבר מוכנה, ובמקומו הביאו את המאמר הנ"ל.

ובקשר לשאלה: — האם ב"תור-האטום" חייבות המעצמות הגדולות לקיים צבאות
וציידים (אשר למדינות הקטנות וצבאן, עוד ישובו "מערכות" לדון בואת הברחבה) —
מביא ה-Red Book, היוצא בארה"ב, את מאמרו הבהיר והמשכנע של ולטר ליפמן, בו
מוכיח המחבר את ההכרח לקיים חיל-קרקע רבי-מידות, אשר חשיבותו, עתה ובעתיד, לא תהיה
קטנה מתשיבותו בעבר. ולפי שכל מחשבה אמריקאית על מלחמה אפשרית מעלה. את רוסיה
בלבד כיריב, — הרי, אומר ו. ליפמן, אם תקנה רוסיה שבייתה לצבאותיה במרכז אירופה
לא יוכלו האמריקאים להשמיד בה ערים בפצצות-אטום, ולא תהא ברירה אחרת בידם, אלא
לשוב ולפלוש ליבשת אירופה — ובריטניה לא תוכל עוד לשמש כבסיס-המוצא לפלישה זו
כאשר שימשה בעבר, כן ידרש לכך צבא קרקע רבי-מידות, ציידים וצייד-אוויר אוויריים. גם ו.
ליפמן, כפרופ. ב. ברודי, מסכם את מאמרו בתקוה, שהפצצה האטומית תועיל יותר לעצור
מלחמה מאשר להפחיתה: —

"בפצצה האטומית נשתמש אך זרק לצורך אותה תכלית, שכדאי וראוי להשתמש בה,
נטפל בה לא כבכלי-נשק צבאי גרידא אלא כבמכשיר לחינוכה המדיני של האנושות. יש לנצל
את הפצצה האטומית, ואת הרקטה האטומית, שתבוא בודאי בקרוב בעקבותיה, כדי להוכיח את
תכונת-היסוד של כל כלי-נשקה של מלחמה טוטאלית — שאין לכוונם אלא נגד אוכלוסייה אורחית,
שימצאו, אולי, בקרבה אנשי צבא מעטים, אך לעולם לא יהיו מעורבים בהם כל כוחותיו המזוינים
של האויב.

„ולפי שאהדתם של רוב האנדרחים תהיה, ודאי נתונה לנו, ואולי אף לבעלי בריתנו, יש להניח שהרקטה האטומית לא תבוא ככל המקרים, (פרט ליוצאים מן הכלל), אלא כדף להפגין ברבים, שעמי העולם מעורבים זה בזה כל כך, עד כי לא יתכן לשוב ולערוך מלחמה טוטאלית.“

א פיינינג לגישת הצבא הבריטי החדש לענייני ההדרכה הערתה של מערכת "Army Quarterly" (רבעון הצבא), למאמרו של קול. וילסון — "אימון מדריכי צבא", (עמ' 13):

„קול. וילסון מטעים את העובדה, שעם כל היותה נראית לעין, יתכן כי לא חדרה ולא הובהרה למדי בחוגים הנרחבים של צבאנו, דהיינו כי את מרבית חיי-השירות של הקצין תופסת ההוראה. יתכן שהנחה זו מסתברת מעצמה בימות שלום, אך היא נכונה באותה מידה גם בימי מלחמה. ודאי שנסיון מעשי הוא תנאי ראשון ליכולתם של קצין וסמל לאמן אנשים, ואין לרכשו אלא במלחמה. אולם הידיעה כי צד להורות היא חיונית לכל קצין ולכל סמל. ובכל הנוגע להלכות-הוראה, יכולים אנשי הפיקוד וההדרכה ללמוד רבות מאנשי „קורפוס החינוך של הצבא“, שהנם בעלי מקצוע בתחום זה. יתר על כן: אין ספק שהינם, כשרמת השכלתם הכללית וכישר תפישתם שלאנשי-השורות עולה הרבה על זו שבעבר, יכולה השיטה הקורמת של „לעיסת פרטים והעלאת-גרה“, למות לה מות טבעי.

קול. וילסון, שהיה מפקד בית-האולפנא הראשון שהוקם ב-1942 כדי להודות למדריכי-הצבא את דרכי-ההוראה. נמנה על „קורפוס החינוך של הצבא“ (Army Educational Corps) והוא חטיבה שהוקמה בימי מלחמת 18-1914, ואשר עליה הוטל לסייע לצולו ומנו הפנוי של החייל לצרכי השכלה ורכישת מקצוע. בראשית המלחמה האחרונה, הוחלט לבטל את פעולות „קורפוס החינוך“ — אך במרוצת הימים חודשה פעולתו ונתפרסמה בעיקר „הלשכה לעניינים שוטפים“ Army Bureau for Current Affairs אשר סיפקה לקציני-ההסברה של היחידות חומר וראשי-פרקים להרצאותיהם על עניינים אקטואליים.

ל אחר הענין הניכר אשר גילו קוראינו בסקירה שנתפרסמה בשם „אנשי קובפאק“ („מערכות“ חוברת ל"א), הבטחנו מעל דפי „מי ומה“ לחזור לבחינות מסוימות של חיי המחנה הפרטיזני, ארגונו ופועלו, כפי שתוארו בספר „אנשי המצפון הטהור“ לפ. ורשיגורה. הספר עצמו עומד, כידוע, להופיע בתרגום עברי בהוצאת „מערכות“. בינתיים יכול הקורא העברי למצוא תמצית מרוכזת של תיאורי החיונות המרכזיים, מבחינה ארגונית ואופרטיבית, בעלילת הפרטיזנות-רבותי ב.ס.ס.ר. בשת סקירות. הראשונה שבהן — (בגליון הקודם) עוסקת במבנה החטיבה המיוחדת במינה של קובפאק, ומתארת את הכלי בו פעל; והשנייה — „מסעות קובפאק“ (גליון זה, עמ' 19), מוקדשת להעלאתו וניתוחו של נסיון הקרבות, המסעות והתימונים, על כל מקורות-ההמצאה וגמישות התחבולה אשר ציינו את מעשי הפרטיזנים. מיצוי הלקח והענין שבפרשה הפרטיזנית הסובייטית בכללה איננו ניתן להיעשות עד תומו בסקירות אלו, המתבססות על רשימותיו של פ. ורשיגורה. בגליונות הבאים מקווה המערכת להביא סקירות והערות נוספות, שתהיינה פרי סיכומה של ספרות התיאור והסיפור של „הפרטיזנות הרוסית“.

1 הערת-התנצלות: — בכותרת הסקירה נפלה טעות: שמה צריך להיות: „מסעות קובפאק“.

(לפרשת הטקטיקה והאורח האופרטיבי של הפרטיזנים).

מידת המחתרת הפולנית כורשה ב־1944, בפקודו של גנ. בורקומורובסקי, היתה הממושכת במידות-המחתרת הידועות לנו בעיר. בגליונות "גל"ד ולה, עמדנו על פרשת מדרורשה בהרחבה.

גם בשעת עיון בפרשה זו, כבכל פרשה אחרת של מידות-מחתרת בעיר, תוזרת ומתיצבת בפנינו השאלה: ההיסטוריה מלמדת כי מידות-עיר לא הצליחו כמעט מעולם. מהו, איפוא, מקורו של כוח-ההתנגדות הממושך במד-עיר? — ואכן, פרט למצבים של "מצדה" — שבהם מוצגת רק הכרייה: מות או עבדות — השיקול והתקוה לעזרת כוחות-סדירים מבחוץ, הם הם שמחזקים את ידי המתקוממים בעיר, המבקשים לשחררה. ואין ספק, שגם במרד ורשה 1944, גחלת-התקוה לעזרתו של הצבא-האדום, העומד קרוב לעיר, היא שאימצה את לב המתקוממים, הרעבים והמוכים, והיא-היא שהגיעתם להתמיד ולהמשיך במאבקם עוד יום ועוד יום. ואלולא היא — תוחלת שנכזבה שם לבסוף — ספק רב הוא אם היה מרד ורשה מחזיק מעמד ימים כה רבים.

מרד "כוחות הפנים הצרפתיים" ב־1944 עלול היה גם הוא להסתיים באורח שאינו טוב מזה של מרד ורשה, שכן בפרוץ המרד לא היו לה למפקדת המחתרת בעיר אלא אגדה מאות רובים, אקדחים ופצצות. — ואלולא הקדימה שדרת גנ. להקלרק להגיע פריזה, לפני שהובאו שמה הרורבות הגרמניות, אפשר שגם מידת פריז היתה מסתיימת לא בשחרורה של העיר, אלא בתוספת עוד דוגמא למחרוזת הדוגמאות של מידות-עיר שנכשלו.

הפרטים על התקוממות "כוחות הפנים הצרפתיים" בפריז (עמ' 31) הובאו לפי חומר שנחפרסם ברוסיה, ואילו המפה בעמ' 40 המראה את דרכן של השדרות-החילוץ של גנ. לה-קלרק לקוחה מתוך הדו"ח על פעולותיה בצרפת של "דביזית השריון השנייה", שפעלה ב־1943 בצ'אר (ראה "מערכות" כ"ד-כ"ה עמ' 48), בצפון-אפריקה ובתוניסיה. באפריל 1944 הועברה לבריטניה ואח"כ השתתפה בפלישה לצרפת.

מחמת חוסר מקום נאלצנו לדחות בפרסום של פרק מתוך הדו"ח, שהיה מוכן אתנו, המתאר בפרוטרוט את מסען של השדרות וקרבותיהם בפריז: אך גם עיון חטוף במפה מגלה את המגמה האופרטיבית במסע השדרות: ביתור העיר ובידוד חילי-המצב הגרמני, הקפתה והכניעתה, — מגמה שהושגה עד מהרה הודות לשיתוף-פעולה בין "כוחות-הפנים" לבין שדרות לה-קלרק.

אחרי כל מלחמה מופיעות הצעות רבות לשידור-מערכות בהלכה הצבאית, בהכשרת הצבאות ובזיוגם, כדי להתאים את כושר-המגן לתנאים שנתחדשו — ועל אחת כמה וכמות רבות ההצעות אחרי מלחמת העולם האחרונה, אשר בה לא רק נשתפרו ושכללו סוגי וקן וטקטיקה מסוימים, אלא שהוכנס בה גם גורם חדש לחלוטין: — הפצצה האטומית (והרקטה).

המלחמה האחרונה הוכיחה — גם בטרם היות הפצצה האטומית, — כי צבאותיהן של מדינות קטנות הוכו ומוגרו תוך-ימים ספורים, חרף כל הכושר והמאמצים שהושקעו בכינון צבאן בימי שלום. על כן מתייצבת עתה בפני כל מדינה לא-גדולה השאלה: הלקיים, או לא לקיים, חילי-בשה כלשהו, מאחר שיעילותו, ככוח-מגן בפני התקפת מעצמה רבת-י, אינה עומדת שוב במבחן; בעיקר, כשהביעות השיקום הן רבות ודוחקות כל-יכה. כל אחת מן המדינות הללו מתלבטת בבעיית מעמד צבאה, הכרוך בתקציבים גדולים המכבידים על אוצר-המדינה, ושוקלת ברעתה עם יש בכלל טעם בקיום צבאותיה? על מזוכה זו יושבים מנהיגי המדינות הקטנות.

אך עד כה טרם נמצאה מדינה שקיבלה דין זה על עצמה, והשינויים הנושאים והולכים בצבאות השונים של המדינות הקטנות הם ביסודם רק שנויים במבנה וזיון. בשלוש הרישומות (בעמ' 41, 45, ו-46) באים לכלל גילוי השיקולים וההערכות של חוקרי מלחמה שויצרי על הנהלת המלחמה ומודע המלחמה («עזרת הציבור כגורם בנכונות מגן»). ושיקוליהם והערכותיהם. ושל מדינאי ארץ זו ומומחה הצבאיים, בענין המור זה של מעמד הצבא בשויצריה, על שיטת המיליציה המיוחדת במינה הנהוגה בה.

ב שם גפוליון נאמר: «עדיף בעיני גנרל, שאינו ברהכי באיסטרטגיה, אך אשר המול מאיר לו פנים בקרב על גנרל ברהכי באיסטרטגיה שהמול, מסתיר פניו ממנו».—מולו הקרבי של לורד וילסון הסתיר פניו ממנו בכל שירותו כמפקד עליון בזירת המזרח התיכון בשנת 1943. — רובה של שנת 1943. עברה בהכנת הצבא והציוד שבזירה זו לקראת האופרציות הבאות, ולא דל היה חלקו של הישוב העברי בהשלמתן המוצלחת של הכנות אלו. י. רוזנקרונץ בסקירתו (בעמ' 53) מצייץ מה דמות ניתנה למאמץ המלחמה העברי ב«אגרת הדו"ח» של המפקד העליון לזירת המזרח התיכון.

ל ויטקול. מ. מ. צ'ארטריס, לשעבר אחד המדריכים באולפנת המטה של המזרח התיכון בחיפה, ואח"כ קצין החקר במטה הכללי בא"י, ציין בפתיחת הרצאתו (עמ' 58) כי «כוונתי לעמוד בעיקר על עמדת אנשי הצבא לא"י ולבעיותיה, במידה שהדבר נוגע לקצין חקר בארץ ישראל».

ההרצאה נערכה מטעם «חברת המזרח התיכון», שנוסדה בירושלים בראשית 1946. מגמותיה של «החברה» הן: להקים כמה לביטוי השקפות ודעות בבעיות המזרח הקרוב על יסוד חופש הדיבור; לקדם את חקירת הבעיות המיוחדות לחיי המזרח התיכון; להכיר את ענייניהן הפוליטיים, הכלכליים, החברתיים והתרבותיים של מדינות המזרח התיכון. החברה מוציאה לאור כתבי עת בשפה האנגלית בשם «ג'ורנל החברה למזרח התיכון». למען תת לציבור ידיעה רחבה יותר של המזרח התיכון. בעניין בקשות כניסה ותקנון החברה — נאמר בגיליון הראשון של «ג'ורנל» — יש לפנות לפי הכתובת: ירושלים, ת. ד. 7050.

ר שימתו של קפ. סיריל פולס (המשמש כיום פרופסור למדעי המלחמה באוניברסיטה של אוכספורד) «המיצרים» (עמ' 71), דנה בבעיות המתעוררות בקשר «למימריבה» אלה המסעירים, או העלולים להסעיר, את האופק המדיני העולמי. כפי שנתפרסם כבר בעתונות, תשמש בעית מיצרי הדרדגלים, שטרם נמצא לה פתרון מוסכם, אחד הנושאים בדיוניהם של ארבעת מיניסטרי החוץ במוסקבה, במרס ש. נ. מפות המיצרים ותנוחתם הגיאוגרפית — יסייעו לקורא להביר לעצמו את החשיבות האיסטרטגית של השליטה ב«מיצרים».

מ פאת הענין הרב שיש במחקר תולדות מרד בריכוכבא (ש. ייבין, — מלחמת בריכוכבא, הוצ' «מוסד ביאליק») הגנו מביאים — לאחר מאמרו של ד"ר א. שליט שהופיע בגלי ל"ח — סקירה שניה, העוסקת בנקודות מסוימות ב«מלחמת בריכוכבא». בעל הסקירה — שמעון אפל באום, (חבר כפר-בלום) היה בשנות המלחמה נספח ל«המחלקה הארכיאולוגית הצבאית» בחקירותיה בצפון-אפריקה, והתענין במיוחד במרד יהודי קירינאיקה, שקדם למרד בריכוכבא, והשתתף בהכנת הדו"ח של משלחת ארכיאולוגית זו.